# BOSHLANG‘ICH SINF O‘QUVCHILARINING TAFAKKUR QOBILIYATINI RIVOJLANTIRISHDA PEDAGOGIK YONDASHUV

Jizzax davlat pedagogika universiteti
13.00.01 ixtisosligi tayanch doktoranti
**Bozorboyeva Muhabbat Tohirjon qizi**

***Annotatsiya.*** *Mazkur maqolada boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining tafakkur qobiliyatini rivojlantirishda pedagogik yondashuvlarning ilmiy-nazariy asoslari yoritilgan. Ta’lim jarayonida interfaol metodlar, muammoli ta’lim hamda innovatsion pedagogik texnologiyalarning o‘quvchilar tafakkurini shakllantirishdagi o‘rni tahlil qilingan. Shuningdek, o‘quvchilarning mantiqiy va ijodiy fikrlashini rivojlantirishga xizmat qiluvchi metodik tavsiyalar ishlab chiqilgan.*

***Kalit so‘zlar:*** *tafakkur, pedagogik yondashuv, boshlang‘ich ta’lim, interfaol metod, mantiqiy fikrlash, ijodiy tafakkur, pedagogik texnologiya.*

# PEDAGOGICAL APPROACHES TO DEVELOPING THE THINKING ABILITIES OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS

Jizzakh State Pedagogical University
13.00.01 PhD student
**Bozorboyeva Muhabbat Tohirjon kizi**

***Abstract.*** *This article highlights the scientific and theoretical foundations of pedagogical approaches in developing the thinking abilities of primary school students. The role of interactive methods, problem-based*

*learning, and innovative pedagogical technologies in shaping students' thinking skills is analyzed within the educational process. In addition, methodological recommendations aimed at developing students' logical and creative thinking abilities are presented.*

***Keywords:*** *thinking ability, pedagogical approach, primary education, interactive methods, logical thinking, creative thinking, pedagogical technology.*

# ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К РАЗВИТИЮ МЫСЛИТЕЛЬНЫХ СПОСОБНОСТЕЙ УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ

Джизахский государственный педагогический университет

13.00.01 Аспирант

**Бозорбоева Мухаббат Тохиржон кизи**

***Аннотация.*** *В данной статье освещены научно-теоретические основы педагогических подходов к развитию мыслительных способностей учащихся начальных классов. Проанализирована роль интерактивных методов, проблемного обучения и инновационных педагогических технологий в формировании мышления учащихся в процессе обучения. Также разработаны методические рекомендации, направленные на развитие логического и творческого мышления школьников.*

***Ключевые слова:*** *мышление, педагогический подход, начальное образование, интерактивный метод, логическое мышление, творческое мышление, педагогическая технология.*

**Kirish**

Mamlakatimizda ta’lim tizimini modernizatsiya qilish jarayonida yosh avlodning intellektual salohiyatini rivojlantirish muhim vazifalardan biri sifatida e’tirof etilmoqda. Ayniqsa, boshlang‘ich ta’lim bosqichida o‘quvchilarning tafakkur qobiliyatini shakllantirish kelgusidagi ta’lim samaradorligini belgilovchi asosiy omil hisoblanadi. Chunki aynan shu davrda bolaning bilish faoliyati, mustaqil fikrlashi va dunyoqarashi shakllanadi.

Psixologik-pedagogik tadqiqotlarda tafakkur insonning voqelikni umumlashtirilgan va bilvosita aks ettirish jarayoni sifatida talqin etiladi. Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida tafakkur ko‘proq ko‘rgazmali-obrazli xarakterga ega bo‘lib, asta-sekin mantiqiy tafakkur rivojlanib boradi. Shu sababli ta’lim jarayonini ilmiy asosda tashkil etish hamda samarali pedagogik yondashuvlardan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi.

**Asosiy qism**

Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining tafakkur faoliyati ularning yosh va psixologik xususiyatlari bilan chambarchas bog‘liqdir. Bu yoshdagi bolalarda idrok, diqqat va xotira jarayonlari faol rivojlanadi. O‘quvchilarning tafakkur qobiliyatini rivojlantirishda o‘qituvchining pedagogik mahorati, darsni tashkil etish usuli va qo‘llanilayotgan metodlarning samaradorligi muhim o‘rin tutadi.

Zamonaviy pedagogik yondashuvlarda o‘quvchi ta’lim jarayonining faol subyekti sifatida qaraladi. Shaxsga yo‘naltirilgan ta’lim texnologiyasi o‘quvchining individual imkoniyatlari va qiziqishlarini hisobga olish orqali uning mustaqil fikrlash faoliyatini rivojlantirishga xizmat qiladi. Bunday yondashuv asosida tashkil etilgan darslarda o‘quvchi tayyor bilimni qabul qiluvchi emas, balki bilimni mustaqil egallovchi subyekt sifatida namoyon bo‘ladi.

Tafakkurni rivojlantirishda interfaol metodlarning ahamiyati alohida e’tiborga loyiqdir. Interfaol metodlar o‘quvchilarni erkin fikrlashga, o‘z nuqtai nazarini asoslashga va jamoa bilan ishlashga o‘rgatadi. Dars jarayonida

muammoli vaziyatlarni yaratish esa o‘quvchilarning tahliliy fikrlashini rivojlantiradi. Muammoli ta’lim asosida tashkil etilgan mashg‘ulotlarda o‘quvchilar muayyan masalaning yechimini izlash jarayonida mustaqil xulosa chiqarishga o‘rganadi.

Shuningdek, axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish ham tafakkur rivojiga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi. Multimedia vositalari, elektron resurslar va interaktiv topshiriqlar o‘quvchilarning darsga bo‘lgan qiziqishini oshirib, ularning bilish faolligini kuchaytiradi. Ayniqsa, vizual materiallardan foydalanish boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining obrazli tafakkurini rivojlantirishda samarali hisoblanadi.

**Boshlang‘ich sinf o‘quvchilari tafakkurining o‘ziga xos xususiyatlari**

Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining tafakkuri quyidagi xususiyatlari bilan ajralib turadi:

**1. Ko‘rgazmali-obrazli tafakkurning ustunligi**

Bu yoshdagi bolalar mavzuni ko‘proq rasmlar, predmetlar va amaliy faoliyat orqali yaxshi tushunadilar. Shu sababli ko‘rgazmali vositalardan foydalanish muhim ahamiyatga ega.

**2. Qiziqishning yuqoriligi**

Boshlang‘ich sinf o‘quvchilari yangi ma’lumotlarni tez qabul qiladi va ularda bilishga bo‘lgan qiziqish kuchli bo‘ladi. O‘qituvchi ushbu qiziqishni to‘g‘ri yo‘naltirishi zarur.

**3. Taqlid qilishga moyillik**

Bolalar ko‘proq o‘qituvchi va kattalarning faoliyatiga taqlid qiladi. Shu bois pedagogning nutqi, muomala madaniyati va fikrlash usuli o‘quvchilarga bevosita ta’sir qiladi.

**4. Emotsional qabul qilish**

O‘quvchilar dars jarayonida berilgan ma’lumotni his-tuyg‘ular orqali tezroq qabul qiladi. Interfaol o‘yinlar va qiziqarli topshiriqlar tafakkurni rivojlantirishda muhim vosita hisoblanadi.

Pedagogik kuzatishlar shuni ko‘rsatadiki, dars jarayonida ijodiy va mantiqiy topshiriqlardan foydalanish o‘quvchilarning mustaqil fikrlash ko‘nikmalarini shakllantiradi. Topishmoqlar, muammoli savollar, didaktik o‘yinlar hamda kichik guruhlarda ishlash metodlari o‘quvchilarning tafakkur faolligini oshirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, o‘quvchilarning fikrini erkin bayon qilishiga imkon yaratish ularning nutq madaniyati va analitik qobiliyatlarini rivojlantiradi.

Tadqiqotlar natijasida interfaol va innovatsion pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etilgan darslar o‘quvchilarning bilimlarni o‘zlashtirish darajasini oshirishi aniqlandi. Bunday darslarda o‘quvchilarning ta’lim jarayonidagi faolligi ortadi, mustaqil ishlash ko‘nikmalari shakllanadi hamda mantiqiy va ijodiy tafakkuri rivojlanadi.

**Xulosa**

Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining tafakkur qobiliyatini rivojlantirish ta’lim samaradorligini oshirishning muhim omillaridan biridir. Zamonaviy pedagogik yondashuvlar asosida tashkil etilgan darslar o‘quvchilarning mustaqil, mantiqiy va ijodiy fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Ayniqsa, interfaol metodlar, muammoli ta’lim va innovatsion texnologiyalardan foydalanish o‘quvchilarning bilish faolligini oshirib, ularning intellektual salohiyatini yuksaltiradi. Shu sababli boshlang‘ich ta’lim jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalarni samarali qo‘llash muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

## FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Tolipov O‘., Usmonboyeva M. *Pedagogik texnologiyalarning tatbiqiy asoslari*. – Toshkent: Fan, 2010.
2. Azizxo‘jayeva N. *Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat*. – Toshkent, 2006.
3. Hasanboyev J. *Pedagogika nazariyasi*. – Toshkent, 2011.
4. Davletshin M. *Umumiy psixologiya*. – Toshkent: TDPU, 2002.
5. G‘oziev E. *Psixologiya*. – Toshkent: O‘qituvchi, 2008.
6. Yo‘ldoshev J. *Ta’lim yangilanish yo‘lida*. – Toshkent: O‘qituvchi, 2000.